

Van Basis naar Secundair

Aanbevelingen MICRO NIVEAU voor basisscholen

1. Verleg de focus van het geven van een advies naar de begeleiding van het keuzeproces

OMDAT: uit onze interviews met leerkrachten blijkt dat een advies formuleren en geven als leerkracht soms moeilijk en frustrerend is en omdat leerkrachten soms het gevoel hebben dat ze maar weinig kunnen betekenen voor leerlingen op die manier. De helft van de ouders geeft zelfs aan nooit een advies te hebben gekregen. Uit onze interventies weten we dat leerkrachten die hun focus verleggen naar het begeleiden van het keuzeproces, het gevoel hebben veel meer voor hun leerlingen te betekenen. En dat gevoel is terecht want leerlingen zijn meer tevreden over hun keuze als er meer aandacht uitgaat naar de begeleiding van het keuzeproces.

2. Zorg dat het advies de synthese is van een gezamenlijk proces

OMDAT: leerkrachten zich pas bewust worden van stereotiepe aannames en vooroordelen als ze hun ideeën aftoetsen bij de leerling zelf, de ouders, andere collega's of andere betrokkenen. Uit ons onderzoek blijkt immers dat adviezen van leerkrachten soms gekleurd zijn door stereotiepe opvattingen over de achtergrond van leerlingen.

3. Maak duidelijk aan ouders en leerlingen hoe de scholen zal ondersteunen in het studie- en schoolkeuzeproces

OMDAT: uit de interviews met ouders blijkt dat (vooral kwetsbare) ouders en leerlingen goed moeten weten waarvoor ze kunnen aankloppen bij de school. Door te expliciteren wat de school opneemt in de begeleiding en wat niet, wordt ook meteen duidelijk wat de rol van de ouders nog kan zijn en krijgen ouders de kans om hun rol op te nemen. Uit de praktijk in scholen blijkt dat ouders die rol dan ook opnemen.

4. Betrek ouders en leerlingen op tijd bij het keuzeproces, indien mogelijk twee jaar voor de overgang

OMDAT: kiezen veel tijd vraagt: verschillende scholen bezoeken, nieuwe activiteiten doen om interesses te ontdekken, regelmatig reflecteren over wat je graag doet, wat je goed kan, hoe je evolueert, wat je leert, ... én omdat inschrijvingen vaak al heel vroeg vallen. Uit ons interventieonderzoek blijkt ook dat scholen die het keuzeproces intensief, gedurende twee jaar begeleiden, meer tevreden leerlingen hebben in de eerste graad. Leerlingen weten ook nog beter waarom ze voor die school en optie hebben gekozen.

5. Betrek ouders bij leerlingenactiviteiten rond de overgang van basis naar secundair en andersom

OMDAT: ouders in de interviews aangaven dat ze weinig wisten van wat hun kind rond de overgang deed op school en dat ze daar graag van op de hoogte zouden zijn. En omdat onze projectscholen aangeven dat die driehoeksgesprekken een groter onderling begrip en meer kennis over wederzijdse motieven en ideeën opleveren.

6. Voer persoonlijke (loopbaan)gesprekken met leerlingen doorheen de hele basisschool

OMDAT: leerlingen in de interviews en focusgroepen aangeven dat ze daar heel veel aan hebben voor hun studie- en schoolkeuze. Ook leerkrachten zelf zijn héél enthousiast. Het vraagt een groot engagement maar ze krijgen er heel veel voor terug.

7. Investeer in laagdrempelige vertrouwensfiguren in de school

OMDAT: leerlingen en ouders in de interviews aangeven veel te hebben aan een persoonlijk contact waar ze terecht kunnen met specifieke vragen over studie- en schoolkeuze. Soms wordt er hiervoor samengewerkt met externe organisaties maar ook zorgcoördinatoren die op de gang zitten tijdens een oudercontact, consultatiemomentjes bij het CLB en gesprekken met leerkrachten aan de deur hebben hun effectiviteit bewezen.

8. Geef ouders en leerlingen meerdere keren, op verschillende manieren en gericht informatie over het secundair onderwijs

OMDAT: belangrijke informatie nu heel vaak niet aankomt bij ouders en leerlingen. De helft van de ouders geeft bijvoorbeeld aan geen advies te hebben gekregen van de school. Ouders willen soms geen informatie horen over bepaalde scholen omwille van het 'publiek' dat daar zit. Ouders en leerlingen moeten kansen krijgen om informatie te laten bezinken, ze thuis nog eens te bespreken en om vragen te formuleren. Ze moeten ook meerdere kansen krijgen om zich open te stellen voor bepaalde informatie die ze misschien liever niet horen.

9. Laat leerlingen zoveel mogelijk domeinen verkennen

OMDAT: heel wat interessegebieden weinig of niet aan bod komen in de basisschool en de focus ligt op prestaties op wiskunde en Nederlands. Denk dan bijvoorbeeld aan domeinen als voeding en horeca, STEM, economie en organisatie, land- en tuinbouw, sport. In de praktijk zien we dat leerlingen zich meer openstellen voor zo'n keuzeopties in de eerste graad als ze er in de lagere school al mee in contact kwamen. Leerlingen op die leeftijd moeten kansen krijgen om concrete ervaringen op te doen, anders kunnen ze zich absoluut geen beeld vormen van bepaalde domeinen.

10. Werk samen met secundaire scholen en externe partners om het leeraanbod te verbreden.

OMDAT: leerlingen en leerkrachten in onze projectscholen aangaven dat de samenwerking met ouders, secundaire scholen, buurtwinkels en andere organisaties voor hele andere invalshoeken zorgde die verrijkend waren voor het schoolteam en voor de leerlingen.

11. Daag leerlingen uit op verschillende leerdomeinen en verwacht veel van hen.

OMDAT: uit ons onderzoek blijkt dat leerlingen die geen 7/10 halen op wiskunde of Nederlands zich gefaald voelen. Hun futiliteitsgevoelens (het gevoel dat school niets voor hen is) in de basisschool zijn al hoger dan die van andere leerlingen.

12. Wijs elkaar op het gebruik van *watervaluitspraken*

OMDAT: we allemaal zo doordrongen zijn van het watervaldenken. Uit ons onderzoek blijkt dat watervaluitspraken nefaste gevolgen hebben voor onderwijsloopbanen van leerlingen. Leerlingen die voor een optie kiezen die in hun ogen minder status heeft (bv. techniek), hebben hogere futiliteitsgevoelens en vertonen al een zekere mate van schoolmoeheid in vergelijking met leerlingen die opteren voor Latijn en moderne wetenschappen.

13. Werk samen met secundaire scholen om informatie over het secundair onderwijs te verzamelen en erover te communiceren

OMDAT: het secundair onderwijs niet te vatten is in een PowerPointpresentatie. Basisscholen die in interactie gingen met secundaire scholen via bv. gesprekken met oud-leerlingen, snuffelstages voor leerkrachten of via gesprekken over onthaal en intakebeleid kunnen een veel genuanceerder beeld schetsen van het onderwijslandschap. Informatie, rechtstreeks van de secundaire scholen, komt ook goed binnen bij ouders.

14. Professionaliseer het hele schoolteam langdurig, samen en op de werkvloer in 'breed kijken naar leerlingen'.

OMDAT: uit ons onderzoek blijkt dat schoolteams nog zeer sterk gefocust zijn op prestaties voor wiskunde en Nederlands. Talenten worden vaak gebruikt als stoplap voor minder goede prestaties op wiskunde en Nederlands. Die minder goede presteerders hebben dan een talent voor WO of voor dans. Maar wat betekent dat talent voor WO dan juist? Leerkrachten zouden kansen moeten krijgen om zich zeer diepgaand te professionaliseren op dit terrein en zich bewust te worden van de enge kijk op leerlingen die ze nu hanteren.

15. Professionaliseer het hele schoolteam langdurig, samen en op de werkvloer in coachen van leerlingen en in het geven van eigenaarschap aan leerlingen

OMDAT: we in de praktijk zien dat leerkrachten, zeker bij de meest kwetsbare leerlingen, het keuzeprocess overnemen vanuit de beste bedoelingen. Leerlingen zijn ook écht nog te jong om het volledige eigenaarschap op zich te nemen. Ze zijn niet bezig met hun toekomst, wel met de emotionele overstap naar de 'grote school'. Leerkrachten kunnen door gerichte coaching wel een sleutelrol spelen in het geleidelijk leren opnemen van eigenaarschap. Met het hele team samen en op lange termijn kunnen leerkrachten leerlingen wél een stem geven.

16. Neem het oriënteringsbeleid van je school, zelfs als je geen expliciet oriënteringsbeleid hebt, kritisch onder de loep

OMDAT: we vaststellen in de praktijk dat scholen een eigen, vaak impliciet, oriënteringsbeleid hebben en dat het oriënteringsbeleid van scholen heel sterk verschilt. Sommige scholen verwijzen bijvoorbeeld veel meer leerlingen door naar de B-stroom dan andere scholen, andere scholen prefereren doorverwijzingen naar een autonome middenschool, nog andere verwijzen door op basis van talenten. Een externe blik binnen halen of eens gaan luisteren naar een andere school, kan leerrijk zijn.

17. Expliciteer de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding samen met het hele schoolteam en verbind ze met de pedagogische visie van de school

OMDAT: we in de praktijk zien dat onderwijsloopbaanbegeleiding verbonden is met een heel aantal beleidsthema's zoals bijvoorbeeld breed evalueren, differentiëren, ouderbetrokkenheid,... Onderwijsloopbaanbegeleiding staat dus helemaal niet los van andere dingen die op school gebeuren. Hoe breder de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding, hoe kwaliteitsvoller de begeleiding van het studie- en schoolkeuzeprocess.

18. Expliciteer begeleidingstaken voor onderwijsloopbaanbegeleiding en verdeel ze over het hele schoolteam

OMDAT: er vaak al veel meer gebeurt in een school dan je denkt. Initiatieven van leerkrachten blijven vaak onder de radar omdat ze niet verbonden worden aan onderwijsloopbaanbegeleiding van leerlingen. Als het thema besproken wordt op bv. een teamvergadering, komen deze mooie initiatieven wel naar boven en kunnen ze verbonden worden aan de gemeenschappelijke doelstelling. Daardoor worden ze krachtiger, doelgerichter en komen ze beter aan bij leerlingen.
